

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בדידות ומבודדות חברתית: מחקר באוכלוסייה המבוגרת - 3211

תאריך עדכון אחרון 19-09-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' שרון שיוביץ-עזרא

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sharon.shiovitz@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ה, 10:00-11:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

חוויית בדידות נמצאה במחקרים שונים כבעלת השלכות משמעותיות על הבריאות הנפשית, הקוגניטיבית והגופנית ומכאן חשיבות החקר והלימוד שלה על ידי גורמים מטפלים ואנשי מחקר. במסגרת סמינר המחקר ייחשפו התלמידים לספרות תיאורטית ומחקרית העוסקת בבדידות בתקופות חיים שונות במעגל החיים האישי והמשפחתי ובאופן ספציפי בתקופת החיים המאוחרת. יתרה מזאת, לאור השינויים שהתרחשו עם פרוץ פנדמיית הקורונה יילמדו השפעותיה של הפנדמיה על תחושות של בדידות ובידוד חברתי בקרב האוכלוסייה המבוגרת. במסגרת הסמינר יבחנו גם דרכים שונות למדידת תחושות של בדידות לאור הספרות האמפירית בעבר ובהווה.

בהמשך לנלמד יבחנו הסטודנטים באופן עצמאי שאלת מחקר ספציפית הדנה בגורמים המנבאים בדידות או לחילופין בהשלכות של תחושה זו בימי שגרה ומגפה במגוון תחומי חיים (כדוגמת תרומתה להגברת תחושות של דיכאון וחרדה בגיל המבוגר)

מטרות הקורס:

מטרת על: עריכת מחקר עצמאי המתבסס על שאלת מחקר אינדוידואלית.
מטרה: להכין את התלמידים לכתיבת הצעת מחקר (ביניים), ביצוע מחקר על כל שלביו וכתיבה של דוח מחקר מלא (סופי)

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לבחור באופן עצמאי בעיית מחקר
2. לכתוב הצעת מחקר
3. לאסוף באופן עצמאי נתונים
4. לבנות שאלון מחקר
5. לנתח נתונים לאור בעיית המחקר/השערות המחקר
6. לכתוב דוח מחקר מלא

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות

הנחייה אישית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

אשכול ראשון של שיעורים יוקדש ללמידת המצע התיאורטי והאמפירי בנושא בדידות ובידוד חברתי על פי החלוקה הבאה:
מפגש חווייתי עם תחושות של בדידות

דיון בהגדרות שונות של בדידות
סקירה תיאורטית וסקירת מחקרים בנושא בדידות.
כמו כן, יוצגו מחקרים עדכניים שנערכו בארץ ובעולם בזמן פנדמיית הקורונה.

אשכול שני של שיעורים יעסוק במדידת בדידות, הצגת כלי מחקר ודיון ביתרונותיהם וחסרונותיהם,
סוגיות אתיות של מחקר בזמן פנדמיה ידונו גם הן.

אשכול שלישי יתמקד בנושא המחקר הספציפי אשר יעמוד במוקד החקירה של הסטודנטים. יקבעו
לסטודנטים פגישות אישיות במסגרתן יידונו ויקבעו ההיבטים הבאים:

שאלת מחקר
אוכלוסיית מחקר
כלי מחקר
איסוף נתונים
ניתוח נתונים
הצגת הממצאים בסמינר

חומר חובה לקריאה:

- אשכול ראשון - בדידות בראי תיאוריה ומחקר
- Andersson, L. (1998). Loneliness research and interventions: A review of the literature. *Aging & Mental Health*, 3, 264-274.
- Antonucci, T., & Akiyama, H. (1991). Social relationships and aging well. *Generations*, 15(1), 39-50.
- Asher, S. R. & Paquette, J. A. (2003). Loneliness and peer relations in childhood. *Current Directions in Psychological Science*, 12, 75-78.
- Bowling, A. (1994). Social networks and social support among older people and the implications for emotional well-being and psychiatric morbidity. *International Review of Psychiatry*, 6(1), 41-79.
- Cacioppo, J. T., Hughes, M. E., Waite, L. J., Hawkley, L. C., & Thisted, R. A. (2006). Loneliness as a specific risk factor for depressive symptoms: Cross-sectional and longitudinal analyses. *Psychology and Aging*, 21(1), 140-151.
- Carstensen, L. L. (1987). Age-related changes in social activity. In L. Carstensen & B. Edelstein (Eds.), *Handbook of clinical gerontology* (pp. 222-237). New York: Pergamon Press.
- Carstensen, L. L. (1991). Selectivity theory: Social activity in life-span context. In K. W. Schaie (Ed.), *Annual review of gerontology and geriatrics* (vol. 11, pp. 195-217). New York: Springer.
- Caspi, A., Harrington, H., Moffitt, T.E., Milne, B.J., & Poulton, R. (2006). Socially isolated children 20 years later: Risk of cardiovascular disease. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 160(8), 805-811.
- Cutrona, C. E. (1982). Transition to college: Loneliness and the process of social adjustment. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 291-309). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Danese, A., Moffitt, T.E., Harrington, H., Milne, B.J., Polanczyk, G., Pariante, C.M., . . . Caspi, A. (2009). Adverse childhood experiences and adult risk factors for age

-
- related disease: Depression, inflammation, and clustering of metabolic risk markers. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 163(12), 1135-1143.
- De Jong Gierveld, J. (1987). Developing and testing a model of loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(1), 119-128.
- De Jong Gierveld, J., Broese van Groenou, M., Hoogendoorn, A. W. and Smit, J. H. (2009). Quality of marriages in later life and emotional and social loneliness. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 64B, 4, 497-506.
- Dykstra, P. A. (1995). Loneliness among the never and formerly married: The importance of supportive friendships and a desire for independence. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 50(5), S321-S329.
- Dykstra, P. A., & Fokkema, T. (2007). Social and emotional loneliness among divorced and married man and women: Comparing the deficit and cognitive perspectives. *Basic and Applied Social Psychology*, 29(1), 1-12.
- Green, L. R., Richardson, D. S., Lago, T., & Schatten-Jones, E. C. (2001). Network correlates of social and emotional loneliness in young and older adults. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 281-288.
- Havens, B., Hall, M., Sylvestre, G., & Jivan, T. (2004). Social isolation and loneliness: Differences between older rural and urban Manitobans. *Canadian Journal on Aging*, 23(2), 129-140.
- Hawkey, L. C., Burleson, M. H., Berntson, G. G., & Cacioppo, J. T. (2003). Loneliness in everyday life: Cardiovascular activity, psychosocial context, and health behaviors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(1), 105-120.
- Hawkey, L. C., Masi, C. M., Berry, J. D., & Cacioppo, J. T. (2006). Loneliness is a unique predictor of age-related differences in systolic blood pressure. *Psychology and Aging*, 21(1), 152-164.
- Holmen, K., Ericsson, K., Andersson, L., & Winblad, B. (1992). Loneliness among elderly people living in Stockholm: A population study. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 43-51.
- Holmen, K., & Furukawa, H. (2002). Loneliness, health and social network among elderly people – A follow-up study. *Archives of Gerontology and Geriatric*, 35, 261-274.
- Jylhä, M. (2004). Old age and loneliness: Cross-sectional and longitudinal analyses in the Tampere Longitudinal Study on Aging. *Canadian Journal on Aging*, 23(2), 157-168.
- Kim, O. (1999). Predictors of loneliness in elderly Korean immigrant women living in the United States of America. *Journal of Advanced Nursing*, 29(5), 1082-1088.
- Lee, G. R., & Ishii-Kuntz, M. (1987). Social interaction, loneliness, and emotional well-being among the elderly. *Research on Aging*, 9(4), 459-482.
- Marangoni, C., & Ickes, W. (1989). Loneliness: A theoretical review with implication for measurement. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 93-128.
- Mullins, L. C., & Elston, C. H. (1996). Social determinants of loneliness among older Americans. *Genetic, Social & General Psychology Monographs*, 122(4), 453-473.
- Mullins, L. C., Tucker, R., Longino, C. F. Jr., & Marshall, V. (1989). An example of loneliness among elderly Canadian seasonal residents in Florida. *Journal of*

-
- Gerontology: Social Sciences, 44(2), S80-S86.
- Penninx, B. W., van Tilburg, T., Kriegsman, D. M., Deeg, D. J., Boeke, A. J., & van Eijk, J. T. (1997). Effects of social support and personal coping resources on mortality in older age: The Longitudinal Aging Study Amsterdam. *American Journal of Epidemiology*, 146, 510-519.
- Peplau, L. A., Bikson, T. K., Rook, K. S., & Goodchilds, J. D. (1982). Being old and living alone. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 327-347). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Peplau, L. A., Miceli, M., & Morasch, B. (1982). Loneliness and self-evaluation. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 135-151). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). Perspectives on loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 1-18). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Perlman, D., & Peplau, L. A. (1982). Theoretical approaches to loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 123-134). New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Pinquart, M. (2003). Loneliness in married, widowed, divorced, and never-married older adults. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20(1), 31-53.
- Pinquart, M., & Sörensen, S. (2001). Influences on loneliness in older adults: A meta analysis. *Basic and Applied Social Psychology*, 23(4), 245-266.
- Prince, M. J., Harwood, R. H., Blizard, R. A., & Thomas, A. (1997). Social support deficits, loneliness and life events as risk factors for depression in old age: The Gospel Oaks Project VI. *Psychological Medicine*, 27, 323-332.
- Qualter, P., & Munn, P. The separateness of social and emotional loneliness in childhood. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 43(2), 233-244.
- Qualter, P., Brown, S.L., Munn, P. & Rotenberg, K. J. (2010). Childhood loneliness as a predictor of adolescent depressive symptoms: An 8-year longitudinal study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 19(6), 493-501.
- Rokach, A. (2000). Loneliness & the life cycle. *Psychological Reports*, 86, 629-642.
- Rokach, A., & Neto, F.L. (2005). Age, culture and the antecedents of loneliness. *Social Behavior and Personality*, 33(5), 477-494.
- Rotenberg, K. J., & Hymel, S. (1999). *Loneliness in childhood and adolescence*. Cambridge University Press.
- Parkhurst, J. T. & Hopmeyer, A. (1999). Development change in the sources of loneliness in childhood and adolescence: Constructing a theoretical model.
- Terrell-Dentsch, B. (1999). *The conceptualization and measurement of childhood loneliness*.
- Savikko, N., Routasalo, P., Tilvis, R. S., Strandberg, T. E., & Pitkälä, K. H. (2005). Predictors and subjective causes of loneliness in an aged population. *Archives of Gerontology and Geriatric*, 41(3), 223-233.
- Sorkin, D., Rook, K. S., & Lu, J. L. (2002). Loneliness, lack of emotional support, lack of companionship, and the likelihood of having a heart condition in an elderly sample. *Annual Behavioral Medicine*, 24(4), 290-298.
- Stravynski, A., & Boyer, R. (2001). Loneliness in relation to suicide ideation and

parasuicide: A population -wide study. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 31(1), 32-40.

Theeke, L. A. (2007). *Socidemographic and health-related risks for loneliness and outcome differences by loneliness status in a sample of older U.S. adults*. Unpublished doctoral dissertation, West Virginia University, West Virginia.

Tiikkainen, P., & Heikkinen, R. L. (2005). Associations between loneliness, depressive symptoms and perceived togetherness in older people. *Aging & Mental Health*, 9(6), 526-534.

Tijhuis, M. A. R., De Jong Gierveld, J., Feskens, E. J. M., & Kromhout, D. (1999). Changes in and factors related to loneliness in older men. *The Zutphen Elderly Study*. *Age and Ageing*, 28, 491-495.

Victor, C. R., Scambler, S. J., Bond, J., & Bowling, A. (2000). Being alone in later life: Loneliness, social isolation and living alone. *Review in Clinical Gerontology*, 10, 407-417.

Victor, C. R., Scambler, S. J., Bowling, A., & Bond, J. (2005). The prevalence of, and risk factors for, loneliness in later life: A survey of older people in Great Britain. *Ageing & Society*, 25, 357-375.

Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. Cambridge, MA: MIT Press.

Weiss, R. S. (1987). Reflections on the present state of loneliness research. *Journal of Social Behavior and Personality*, 2, 1-16.

Wenger, G. C., & Burholt, V. (2004). Changes in levels of social isolation and loneliness among older people in a rural area: A twenty-year longitudinal study. *Canadian Journal on Aging*, 23(2), 115-127.

אשכול שני - סוגיות מחקריות -כלי מדידה

De Jong Gierveld, J., & van Tilburg, T. (2006). A 6-item scale for overall, emotional, and social loneliness: Confirmatory tests on survey data. *Research on Aging*, 28, 528-598.

Hughes, M. E., Waite, L. J., Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2004). A short scale for measuring loneliness in large surveys: Results from two population-based studies. *Research on Aging*, 26(6), 655-672.

Russell, D. (1996). UCLA Loneliness Scale (version3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment*, 66(1), 20-40.

Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminate validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 472-480.

חומר לקריאה נוספת:

Emerson, K. G. (2020).

Coping with being cooped up: Social distancing during COVID-19 among 60+ in the United States. *PAHO*, 44, <https://doi.org/10.26633/RPSP.2020.81>

Hawkey, L. C., Masi, C. M., Berry, J. D., & Cacioppo, J. T. (2006). Loneliness is a unique predictor of age-related differences in systolic blood pressure. *Psychology and aging*, 21(1), 152.

Hoffart, A., Johnson, S. U. and Ebrahimi, O. V (2020) 'Loneliness and social

-
- distancing during the COVID-19 pandemic: Risk factors and associations with psychopathology'. *PsyArXiv*. 10.31234/osf.io/j9e4q
- Killgore, W. D. S. et al. (2020) 'Loneliness: A signature mental health concern in the era of COVID-19', *Psychiatry Research*. Elsevier, p. 113117. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113117>
- Kivi, M. et al. (2020). Up and about: Older adults' wellbeing during the COVID-19 pandemic in a Swedish longitudinal study. *The Journals of Gerontology: Series B*, gbaa084, <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa084>
- Losada-Baltar, A. et al. (2020) "'We're staying at home". Association of self perceptions of aging, personal and family resources and loneliness with psychological distress during the lock-down period of COVID-19', *The Journals of Gerontology: Series B*. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa048>
- Luchetti, M. et al. (2020). The Trajectory of Loneliness in Response to COVID-19. *American Psychologist*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/amp0000690>

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 20 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 70 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

מילוי אחר מטלות במסגרת הקורס הינו חובה ומהווה תנאי להגשת העבודה הסופית בקורס.

איחור בהגשת המטלות ללא קבלת אישור מוקדם ממרצת הקורס יגרור הורדת ציון.